

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 107146 19 Rev
Banjaluka, 15.7.2019. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija, Gorjane Popadić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Senada Tice, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja T. d.o.o. B., koga zastupa zakonski zastupnik D.S. i punomoćnik M.P., advokat iz B., protiv tužene RS, koju zastupa Pravobranilaštvo RS, Sjedište zamjenika u B., radi duga, vrijednost predmeta spora: 327.359,00 KM, odlučujući o reviziji tužene protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 107146 18 Pž 2 od 15.02.2019. godine, na sjednici održanoj dana 15.7.2019. godine donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja i obje nižestepene presude preinačavaju tako da se odbija zahtjev tužitelja da se obaveže tužena da mu na ime naknade štete, u vidu izgubljene dobiti, za period 01.01.2011. do 31.12.2015. godine, isplati iznos od 327.359,00 KM, sa pripadajućom zateznom kamatom i troškovima spora, te se obavezuje tužitelj da tuženoj isplati iznos od 14.120,00 KM na ime naknade troškova parničnog postupka, u roku od 30 dana od dana prijema ove presude.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 107146 17 Ps 2 od 29.12.2017. godine, obavezana je tužena da tužitelju, na ime naknade štete, u vidu izgubljene dobiti, za period 01.01.2011. godine do 31.12.2015. godine, isplati iznos od 327.359,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i to: na iznos od 50.296,00 KM od 01.01.2012. godine do isplate; na iznos od 49.478,00 KM od 01.01.2013. godine do isplate; na iznos od 36.293,00 KM od 01.01.2014. godine do isplate; na iznos od 98.237,00 KM od 01.01.2015. godine do isplate; na iznos od 93.055,00 KM od 01.01.2016. godine do isplate, te da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 29.020,89 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana donošenja presude do isplate.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 107146 18 Pž 2 od 15.02.2019. godine, žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu.

Blagovremenom revizijom tužena pobija drugostepenu odluku zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se osporena presuda preinači tako da se odbije tužbeni zahtjev ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru, tužitelj pobija revizione navode i predlaže da se revizija odbije kao neosnovana.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se obaveže tužena da mu naknadi štetu prouzrokovanu radom njenih organa.

U postupku koji je prethodio donošenju nižestepenih presuda utvrđeno je da je tužitelj pravno lice osnovano 2005. godine sa osnovnom djelatnošću: prodaja računara i računarske opreme i da koristi poslovni prostor u poslovnom centru I., koji se nalazi u sklopu stambenoposlovnog objekta izgrađenog u ulici... u B. Taj stambenoposlovni objekat se nalazi u neposrednoj blizini administrativnog centra Vlade RS. Nije sporno da je prilikom izgradnje navedenog stambenoposlovnog objekta predviđeno postojanje parking mjesta ispred i iza zgrade kao i garaža ispod zgrade, što je graditelj morao obezbjediti. Takva parking mjesta su uređena pa je graditelj I. i., po završenoj gradnji dobio upotrebnu dozvolu za predmetni objekat. Ona se nalaze u neposrednoj blizini poslovnog prostora koji koristi tužitelj. Koristio ih je tužitelj kao i stanari zgrade, te vlasnici i korisnici ostalih poslovnih prostora.

Posjednik parcele na kojem se nalaze ta parking mjesta je Gradski stadion B., a riječ je o društvenoj svojini.

Rješenjem Ministarstva ... broj: C7M-1997/10 od 02.7.2010. godine zabranjeno je zaustavljanje i parkiranje vozila na javnoj površini namjenjenoj za parkiranje vozila koja se nalazi uz lijevu ivicu puta, odnosno uz lijevu ivicu kompleksa zgrada Administrativnog centra Vlade RS, gledajući iz pravca ulice u pravcu Gradskog stadiona B. Navedeno je da je ova mjera zabrane donesena na osnovu izvršene posebne bezbjednosne procjene Ministarstva ..., koja ukazuje na moguće ugrožavanje bezbjednosti lica ili imovine u većem obimu, a da je cilj njenog uvođenja eliminacija uslova koji pogoduju izvođenju potencijalnih napada na objekat koji se posebno obezbjeđuje. Kasnijim rješenjima istog organa trajanje ove mjere zabrane, produženo je za 2014. i 2015. godinu.

U skladu sa uvođenjem ove zabrane, na predmetnim parking mjestima izvršeno je postavljanje fizičkih prepreka, žardinjera sa cvijećem, kojima je onemogućeno dalje parkiranje. Parkiranje nije bilo moguće ni na trotoarima, koji se nalaze u neposrednoj blizini poslovnog prostora koji koristi tužitelj, jer je svako takvo parkiranje bilo sankcionisano odvoženjem vozila od strane „pauk službe“ i plaćanjem kazne.

Stanari navedene stambenoposlovne zgrade i korisnici poslovnih prostora nisu bili posebno obavješteni o ovoj mjeri zabrane, pa su se obraćali raznim organima radi dobijanja informacije, uključujući i instituciju Ombudsmena za ljudska prava BiH, čijim djelovanjem su došli do saznanja o postojanju akta kojim je uvedena zabrana parkiranja na predmetnim parking mjestima. Tužitelj tvrdi da zbog naprijed opisanog djelovanja organa tužene trpi štetu, jer da su potrošači, zbog nemogućnosti parkiranja pred poslovnim prostorom, prestali kupovati robu od njega, zbog čega njenu naknadu traži od tužene.

Tužena je u razrješenju spornog odnosa nudila tužitelju mogućnost korištenja jednog parking mjesta dok traje isporuka i dostava robe uz njegovu obavezu da, iz bezbjednosnih razloga, prijavi

organu tužene takvo korištenje, ali da tužitelj takvu mogućnost nije koristio, niti se na takav prijedlog očitovao (tokom postupka se izjasnio da mu jedno parking mjesto nije bilo dovoljno).

Na osnovu ovakvog stanja činjenica, nižestepeni sudovi zaključuju da je tužitelj oštećen (što mu daje aktivnu legitimaciju u ovom sporu); da je zahtjev pravilno usmjeren na tuženu, koja odgovara za rad njenih organa (pa je pasivno legitimisana), koji su onemogućili tužitelja, postavljanjem fizičkih prepreka na predmetna parking mjesta, da ostvaruje zaradu koja bi se, po redovnom toku stvari, mogla očekivati, te da tužena nije opravdala potrebu zabrane zaustavljanja i parkiranja vozila na navedenoj lokaciji, jer da nije dokazala koje bezbjednosne procjene su vršene, posebno u slučaju kada je navedena zabrana produžavana i zbog čega se zabrana odnosila samo na parking mjesta koja se nalaze ispred zgrade u kojoj se nalazilo poslovno sjedište tužitelja, a ne i na druge objekte koji su se nalazili u blizini zgrade Vlade i koji su prostorno još bliži zgradi Vlade; da tužitelj nije imao mogućnost da korištenjem pravnih lijekova pobija rješenje o zabrani zaustavljanja i parkiranja, pa nalaze da se u opisanim radnjama ogleda protivpravno ponašanje tužene, što je u direktnoj vezi sa padom prometa kod tužitelja, slijedom čega, prihvatajući u cjelini nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke, koji je izračunao visinu izgubljene zarade za sporni period, udovoljavaju tužbenom zahtjevu.

Svoje odluke temelje na odredbama Ustava Republike Srpske i Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao integralnom dijelu Ustava, te odredbama Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik RS“ broj: 17/93, 3/96, 39/03, 74/04, u daljem tekstu: ZOO), koje regulišu institut naknade štete.

Osnovano revident ističe da su nižestepene presude zasnovane na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Odredbom člana 16. Ustava Republike Srpske propisano je da svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava u postupku pred sudom i drugim državnim organom i organizacijom, a odredbom člana 17. stav 1. da svako ima pravo na naknadu štete koju mu nezakonitim ili nepravilnim radom nanese službeno lice ili državni organ, odnosno organizacija koja vrši javna ovlaštenja, kako ispravno navode i nižestepeni sudovi. Nije izričito rečeno ko snosi odgovornost za tako prouzrokovanu štetu, odnosno ko je dužan da je naknadi. Zato, zakonski osnov za odgovornost države, odnosno entiteta za štetu zbog nezakonitog ili nepravilnog rada njenog organa (ovdje Ministarstvo ...) može biti samo u odredbi člana 172. ZOO. Ovom odredbom je propisano da pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija. Dalje se primjenjuju odredbe ZOO koje generalno regulišu naknadu štete, počev od odredbe člana 16. koja propisuje da je svako dužan suzdržati se od postupka kojim se može drugom uzrokovati šteta, pa nadalje.

Članom 154. st. 1. ZOO je propisano „ko drugome uzrokuje štetu dužan je naknaditi je ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice“. Krivica za prouzrokovanu štetu postoji kada je štetnik štetu prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom (član 158. ZOO). Prema odredbi člana 154. stav 3. ZOO može se odgovarati za štetu, bez obzira na krivicu, ako je zakon tako propisao. Odredbom člana 172. ZOO je, pored ostalih slučajeva, propisana situacija kada se za štetu odgovara bez obzira na krivicu. Šteta je, u smislu odredbe člana 155. ZOO, umanjenje nečije imovine (obična šteta) i, kao u ovom slučaju, sprečavanje njenog povećanja (izmakla korist), a može se ogledati i u nematerijalnoj šteti, nastaloj trpljenjem fizičkog ili psihičkog bola ili straha.

Međutim, svaka šteta ne mora uvijek biti izvor obligacije na osnovu koje za jedno lice nastaje obaveza, a za drugo pravo potraživanja naknade štete. Da bi postojala odgovornost i obaveza na naknadu štete, potrebno je ne samo da je neko lice pretrpi, već i da se ostvare ostale zakonske pretpostavke (postojanje subjektivne ili objektivne odgovornosti za štetu, štetna radnja, protivpravnost štetne radnje, uzročna veza između te radnje i nastale štete ...).

Drugačije rečeno, kod odlučivanja o naknadi štete treba utvrditi da je šteta nastala i da ju je uzrokovalo lice ili lica od kojih se traži naknada, te da između štetne radnje i štete postoji uzročna veza, odnosno šteta se mora javljati kao posljedica štetne radnje. Pravilna primjena odredbe člana 172. stav 1. ZOO podrazumijeva da pravno lice odgovara samo za štetu koju je njen organ prouzrokovao trećem licu nepravilnim ili protivzakonitim vršenjem svojih funkcija, a ne i ako je postupao u okviru svojih zakonskih ovlašćenja.

Pretpostavke „nezakonitog i nepravilnog rada“ se trebaju tumačiti na način na koji Evropski sud za ljudska prava definiše pojam „dovoljno ozbiljne povrede“. Kada je u pitanju odgovornost za štetu koja je posljedica djelovanja državnog, odnosno entitetskog organa, u ovom slučaju Ministarstva ..., onda treba imati u vidu da su u pitanju dva interesa koja se posebno štite. Jedan je pravo stranke, konkretno pravo tužitelja na naknadu štete nastale djelovanjem državnog organa, a drugi je pravo tog organa da preduzima mjere prevencije i zaštite ustavnog poretka, života ljudi, imovine, javnog reda i mira, te ličnosti i objekata koji se posebno obezbjeđuju.

Nepravilnim radom državnog organa, u smislu sintagme „dovoljno ozbiljne povrede“, može se smatrati samo ono postupanje koje je suprotno opštim pravnim načelima i pravilima koja uređuju ponašanje tog organa, odnosno kada se radi o pogrešnoj primjeni pravne norme koja je potpuno jasna, koja ne zahtjeva posebno tumačenje i u čijoj primjeni ranije nije bilo nikakvih dilema, te djelovanje koje odstupa od onog propisanog i očekivanog u datoj situaciji, čiji uzroci mogu biti različiti, ali nemaju objektivno prihvatljivo opravdanje.

Djelovanje Ministarstva ... u postupku donošenja rješenja od 02.7.2010. godine, kojim je zabranjeno zaustavljanje i parkiranje vozila na javnoj površini – predmetnim parking mjestima, kao i kasnijih rješenja kojima se produžavala ova zabrana, nije bilo protivpravno. Ovo Ministarstvo je u svemu postupalo u skladu sa poslovima i zadacima koji su mu stavljeni u nadležnost odredbom člana 20. Zakona o republičkoj upravi („Službeni glasnik RS“ broj: 118/08 do 31/18), koji je bio na snazi u relevantnom periodu, a kojom je, između ostalog, propisano da Ministarstvo ... obavlja stručne poslove koji se odnose na zaštitu od ugrožavanja Ustavom uređenog poretka i ugrožavanja bezbjednosti Republike, zaštitu života i lične bezbjednosti građana, zaštitu svih oblika svojine, održavanje javnog reda i mira, obezbjeđenje određenih ličnosti i objekata. Isto propisuju i odredbe Zakona o unutrašnjim poslovima iz 2003 godine („Službeni glasnik RS“, broj: 48/03), kao i odredbe Zakona o unutrašnjim poslovima iz 2012. godine („Službeni glasnik RS“, broj: 4/12), na kojim su temeljene odluke o zabrani zaustavljanja i parkiranja.

Osim toga, ove odluke su donesene u vršenju javne vlasti, pa njihova zakonitost nije mogla biti predmet ispitivanja u ovom parničnom postupku, nego samo u upravnom postupku (uključujući i upravni spor), u kojem su i donesene i u kojem bi tužitelj mogao učestvovati kao zainteresovano lice.

Dakle, kako se ne radi o protivpravnom postupanju organa tužene, niti je tužitelj dokazao, pa ni tvrdio, da se radi o nekim drugim očiglednim, grubim i namjernim propustima tužene

prilikom donošenja rješenja kojima je ustanovljena zabrana zaustavljanja i parkiranja na javnim površinama koje su se nalazile u neposrednoj blizini poslovnog prostora u kojem je tužitelj obavljao svoju djelatnost (prodaju računara i računarske opreme), ne stoji tvrdnja tužitelja da je tužena odgovorna za štetu koju on trpi a ogleda se u izgubljenoj dobiti, za period 01.01.2011. do 31.12.2015. godine.

I pod uslovom da je prihvatljiva teza tužitelja i nižestepeni sudova o odgovornosti tužene za naknadu štete, a nije (iz naprijed navedenih razloga), nije bilo moguće udovoljiti tužbenom zahtjevu jer tužitelj nije dokazao ni postojanje štete u traženom iznosu. Naime, iz nalaza vještaka ekonomske struke – grafičkog prikaza linije trenda promjena u prihodima i neto dobiti, jasno se vidi da je kod tužitelja, od njegovog osnivanja, najprije registrovan rast prihoda, nakon čega je došlo do pada u prvih šest mjeseci 2007. godine, zatim nagli rast, a onda drastični pad krajem 2008. i u prvih šest mjeseci 2009. godine, što upućuje na zaključak da poslovanje tužitelja nije bilo ujednačeno i jednako uspješno ni u periodu koji je prethodio donošenju predmetnih odluka tužene. Na njegovo poslovanje je očigledno uticalo i niz drugih faktora, što je, uostalom, prirodno i logično, a ne samo činjenica da su se kupci mogli parkirati u neposrednoj blizini njegovog poslovnog prostora. Tim drugim faktorima se niko nije bavio. Vještak je pri izračunavanju izgubljene dobiti u iznosu od 327.359,00 KM, samo paušalno naveo da bi visina dobiti tužitelja za 2011, 2012, 2013, 2014. i 2015. godinu bila u tom iznosu „da je tužilac nastavio poslovanje u periodu procjene u uobičajenim uslovima poslovanja kao u periodima prije 02.07.2010. godine“. Ni jedne riječi nije rekao o tim ranijim uobičajenim uslovima, niti je nemogućnost parkiranja u neposrednoj blizini poslovnog prostora u kojem je tužitelj obavljao svoju djelatnost, naveo kao razlog pada odnosno gubitka prometa.

Kada se tome doda i nesporna činjenica da su predmetna parking mjesta predstavljala javne površine i da nisu pripadala tužitelju, a ni ostalim stanarima i korisnicima poslovnih prostora koji su se nalazili u stambenoposlovnom objektu ispred kojeg se nalaze ta parking mjesta (bez obzira na okolnost što je uslov za izgradnju tog objekta bilo obezbjeđenje i uređenje određenog broja mjesta za parkiranje), te da je tužitelj sa vlasnikom poslovnog prostora u kojem je obavljao djelatnost, prema sopstvenim navodima, zaključio ugovor o zakupu samo za korištenje unutrašnjosti poslovnog prostora, pa nije bilo nikakve garancije da će se samo on i njegovi kupci moći neograničeno služiti predmetnim parking prostorima, nikako se traženi iznos ne može prihvatiti kao visina dobiti koju bi tužitelj ostvario da nije bilo zabrane zadržavanja i parkiranja. Prema tome, nisu bili ispunjeni uslovi iz odredbe člana 189. stav 3. ZOO za dosudu ovog vida štete i pod uslovom da osnov odgovornosti nije sporan.

Slijedom izloženog nižestepene presude su preinačene kao u izreci, temeljem odredbe člana 250. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP).

O troškovima postupka odlučeno je na osnovu odredbe člana 397. stav 2. u vezi sa članom 386. stav 1, članom 387. stav 1. i članom 395. ZPP.

S obzirom da je tužena u cjelini uspjela u sporu dosuđena joj je naknada troškova postupka prema opredjeljenom zahtjevu, a sastoje se od naknade na ime zastupanja po Pravobranilaštvu RS: za sastav odgovora na tužbu 1.412,00 KM; za zastupanje na šest ročišta na kojim je raspravljano o glavnoj stvari 8.472,00 KM, za zastupanje na dva ročišta na kojima nije raspravljano o glavnoj stvari 1.412,00 KM, što sa paušalnom naknada od 25% u iznosu od 2.824,00 KM, daje ukupan

iznos od 14.120,00 KM, sve obračunato prema odredbi člana 2. Tar. br. 2. i 12. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 68/05). U žalbi i reviziji nije stavljen opredjeljen zahtjev za naknadu troškova sastavljanja ovih pravnih lijekova, pa se njima nije bavio ni ovaj sud, saglasno odredbi člana 396. stav 1. ZPP.

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić